

LÉKAŘSKÁ FAKULTA
MASARYKOVY UNIVERZITY
A FAKULTNÍ NEMOCNICE BRNO

**KLINIKA DĚTSKÉ
ANESTEZIOLOGIE
A RESUSCITACE**

Dušnost

Lékařská první pomoc

**FAKULTNÍ
NEMOCNICE
BRNO**

O čem se to bavíme?

- Subjektivní a nepříjemný pocit nedostatku vzduchu, spojený s potřebou zvýšit ventilační úsilí
  - Postižený si uvědomuje nutnost zvýšené dechové práce
- Jeden z nejčastějších důvodů k aktivaci linky 155
- Často spojeno s hypoxií
  - Nejčastější příčina ohrožení života u dětí
  - U dospělých bývá spojena s tonutím, vdechnutím stravy, intoxikací a akutním nebo akutně exacerbovaným chronickým plicním onemocněním atd.

Základní pojmy dušnosti

- **Fyziologická dušnost** – velké výšky, uzavřené prostory
  - (vzduch chudý na O₂)
- **Námahová dušnost** – závisí na trénovanosti
- **Klidová dušnost** – bez námahy → nutné objasnění
  - Ortopnoe – mírní se při vertikalizaci
- **Paroxysmální dušnost** – záchvatovitý (př. Astmatický záchvat)
- **Trvalá dušnost** – chronické onemocnění srdce a plic
- **Asfyxie** – život ohrožující hypoxie a hyperkapnie bez možnosti kompenzace
  - Dušení, tonutí
- **Hypoxie** – stav nedostatku kyslíku

Základní terminologie

- **Cyanóza** – namodralé zbarvení kůže a sliznic při vyšším obsahu deoxygenovaného hbg v krvi
- **Stridor** – poslechový nález, způsoben zúžením dýchacích cest
  - Vrozený a získaný
  - Inspirační a expiračního
- **Tachypnoe** – zrychlené dýchání, dechová frekvence > 60/min
- **Dyspnoe** – ztížené dýchání, zatahováním mezižebních prostor a úponu bránice při nádechu a zvedáním nosních křídel („alární souhyb“)
- **Grunting** – poslechový nález, vrnění, typicky u nezralých novorozenců s RDS

Definice Respirační Insuficience

Neschopnost dýchacího systému udržet $p\text{aO}_2$ a $p\text{CO}_2$ v arteriální krvi mimo normální rozmezí

$$\text{PaO}_2 > 9.6 \text{ kPa}$$

$$\text{PaO}_2 < 6,5 \text{ kPa}$$

$$\text{pH} \approx 7.35 - 7.45$$

(nad a pod 8kPa)

- PaCO_2 ukazuje přiměřenost ventilace
- PaO_2 ukazatel oxygenační funkci plic

Klasifikace Respiračního selhání

Dle rychlosti vzniku :

- a) Akutní – Vzniká náhle (např. Astmatický záchvat, ARDS..)
  - Náhle vzniklý stav (ohrožení hypoxickým poškozením)
- b) Chronická – vzniká postupně (např. CHOPN, plicní fibrózy..)
  - Vleký stav, s hypoxemií a hyperkapnií, s renální kompenzací RAC

Dle způsobu vzniku :

- a) I.typu – oxygenační selhání
- b) II.typu – ventilační selhání

Dýchání

Důležité atmosférický tlak a parciální tlak kyslíku (760mmHg, 160mmHg) s nadmořskou výškou klesá..

Na dýchání se podílí:

- **Ventilace** (vznik vzruchu, vedení, hrudní stěna, pleurální adheze, průchodné DC, parenchym)
- **Perfúze** (SS, embolie)
- **Difúze** (složení vdechované směsi, poškození alveolokapilární membrány, malá difúzní plocha)
- **Transport krevních plynů** (hemoglobin, CO)
- **Buněčné dýchání**

Dělení dušnosti

1. Plicní

2. Mimoplicní

a) Kardiální

b) Nekardiální

Plicní etiologie dušnosti I.

Obstrukce HCD

- Infekce
- Anafylaxe
(laryngospasmus)
- Aspirace
- Trauma, poleptání,
popálení

Obstrukce DCD

- Bronchospasmus
- Anafylaxe
- Aspirace
- Infekce
- Inhalační trauma
(popálení)

Plicní etiologie dušnosti II.

Plicní restrikce

- Pneumotorax
- Atelaktáza
- Fibróza
- Fluido thorax
- Pneumonie

Poruchy stěny

- Trauma
- Obrna bránice
- Poliomyelitida

Cévní poruchy

- Plicní embolie
- Primární plicní hypertenze

Kardiální etiologie dušnosti

Levá komora

- Hypertenze
- Kardiomyopatie
- Arytmie
- Chlopenní vady
- Akutní koronární syndrom
- Dekompenzace CHSS

Pravá komora

- Embolie a.pulm.
- Akutní infarkt myokardu (PK)

Mimoplicní nekardiální etiologie

Trauma

- KCP

Cévní postižení

- CMP
- Šok

Infekční

- Sepse

Organické

- Syndrom nitrolební hypertenze

Funkční

- Psychogenní

Intoxikace

- Zevní
  - Alkohol, opioidy, psychofarmaka, organofosfáty
  - Intravenozní
  - Inhalační
- Vnitřní
  - Urémie
  - Selhání jater

Dušnost – diff. Dg.

Hl. příčinou dušnosti:

- 33% srdeční selhání
- 33% asthma
- 10% CHOPN
- 7% arytmie
- 5% pneumonie
- 1% plicní embolie

Vyšetření respiračního systému

1. Anamnéza
2. Fyzikální vyšetření
3. Laboratorní vyšetření
4. Zobrazovací metody
5. Funkční vyšetření dýchání

Dušnost – diff. Dg.

Odběr anamnézy

- Předchorobí, rozvoj a okolnosti vzniku, polymorbidita, Doprovodné symptomy

Subjektivní potíže

- Kašel?, vykašlávání?, bolest na hrudi, horečka, palpitace, známky anémie? (barva spojivek)

Objektivní příznaky

- Vědomí – agitovanost, neklid, letargie, kóma..
- Dýchání – sledovat DF, hloubku (vzorec), zapojení pomocných svalů, cyanóza, ortopnoe, nemožnost říct větu (slovo), suché/vlhké fenomény, stridor...

Fyzikální vyšetření

- Oběh – tachykardie, dysrytmie, hypertenze, hypotenze, bradykardie, náplň žil, mramoráž..
- Barva kůže – cyanóza, paličkovité prsty, tvar hrudníku, obličej

Pohmat

- Třáskání v podkoží – u podkožního emfyzému
- Mízní uzliny

Poklep

- NE u novorozenců a kojenců!!

Poslech

- Stridor – inspirační x expirační
- Kašel – suchý x vlhký, trvalý x záchvatovitý
- Posouzení hlasu – chrapot až afonie (laryngitis)
- Grunting – RDS u nezralých novorozenců
- Fonendoskopem – patologické, vedlejší dýchací fenomény

Dušnost – diff. Dg.

Inspirační - obstrukce ve velkých dýchacích cestách

- Alergie, aspirace cizího tělesa, zapadlý jazyk, aspirace, laryngospasmus, epiglottis, trauma, hematom

Expirační, smíšené: složitější

- Astma cardiale – intersticiální edém plic
- Astma bronchiale – spasmus, otok, hlen

Smíšené – strangulace, tonutí, PNO, embolie

Žádný fyzikální nález – možná plicní embolie

Jednostranný nález – pneumonie, pleuritis, spont.
Pneumotorax

Difúzní: astma b., exacerbace CHOPN, edém plic

Dušnost – dif. Dg.

Monitorace

- EKG, NIBP, SpO2

Laboratorní odběry

- ABR, ionty, laktát, KO, gly, DD, CRP, NTproBNP

Vyšetřovací metody

- USG, RTG, CT+AG, bronchoskopie, scintigrafie, Mediastinoskopie?

Klasifikace	Příznaky, patofyziologie	Onemocnění
Plicní dušnost restriktivní typ	Malé, povrchní dýchání bez bronchiální obstrukce, nález na hrudníku, na plicích, omezená vitální kapacita, FEV ₁ normální	Atelektázy, pneumonie, plicní fibrózy a resekce, pohrudniční výpotky, pneumothorax, deformity hrudníku, neuromuskulární onemocnění
Plicní dušnost obstrukční typ	Zpomalená dechová frekvence, inspirační nebo expirační obstrukce, nález na dýchacích cestách a na plicích, vitální kapacita normální, FEV ₁ prodloužena	Zánětlivé a nádorové stenózy horních cest dýchacích, aspirace, asthma bronchiale, chronická bronchitis, obstrukční emfyzém
Kardiální dušnost	Často záchvatovitá ortopnoe, známky onemocnění levého srdce s žilním městnáním Zmenšený minutový objem srdeční	Levostranná srdeční nedostatečnost při ICHS a hypertenzi, aortální a mitrální vady Akutní cor pulmonale u plicní embolie
Extrathorakální dušnost	Poruchy dechového centra Zvýšená spotřeba O ₂ Nedostatečný transport O ₂ Metabolická acidóza Zvýšená dechová práce Farmaka	Mozková skleróza, nitrolební hypertenze, CMP, nádory kranio-trauma Horko, horečka, hypertyreóza Těžké anémie Diabetická acidóza, laktacidóza, urémie Extrémní obezita Myorelaxantia
Psychogenní dušnost	Dechové neurózy	Hyperventilační syndrom, vzdychavé dýchání

LÉKAŘSKÁ FAKULTA
MASARYKOVY UNIVERZITY
A FAKULTNÍ NEMOCNICE BRNO

**KLINIKA DĚTSKÉ
ANESTEZIOLOGIE
A RESUSCITACE**

Vybrané akutní stavy dušení

Lékařská první pomoc

**FAKULTNÍ
NEMOCNICE
BRNO**

Aspirace

Aspirace

Úplný nebo částečný uzávěr HDC nebo DDC vdechnutým předmětem či tekutinou

- Ohrožení pacienti s poruchou vědomí
př. KCP, CMP, hluboká sedace, malé děti a staří lidé,
myasthenia gravis, Guillain-Barre sy

Podle skupenství

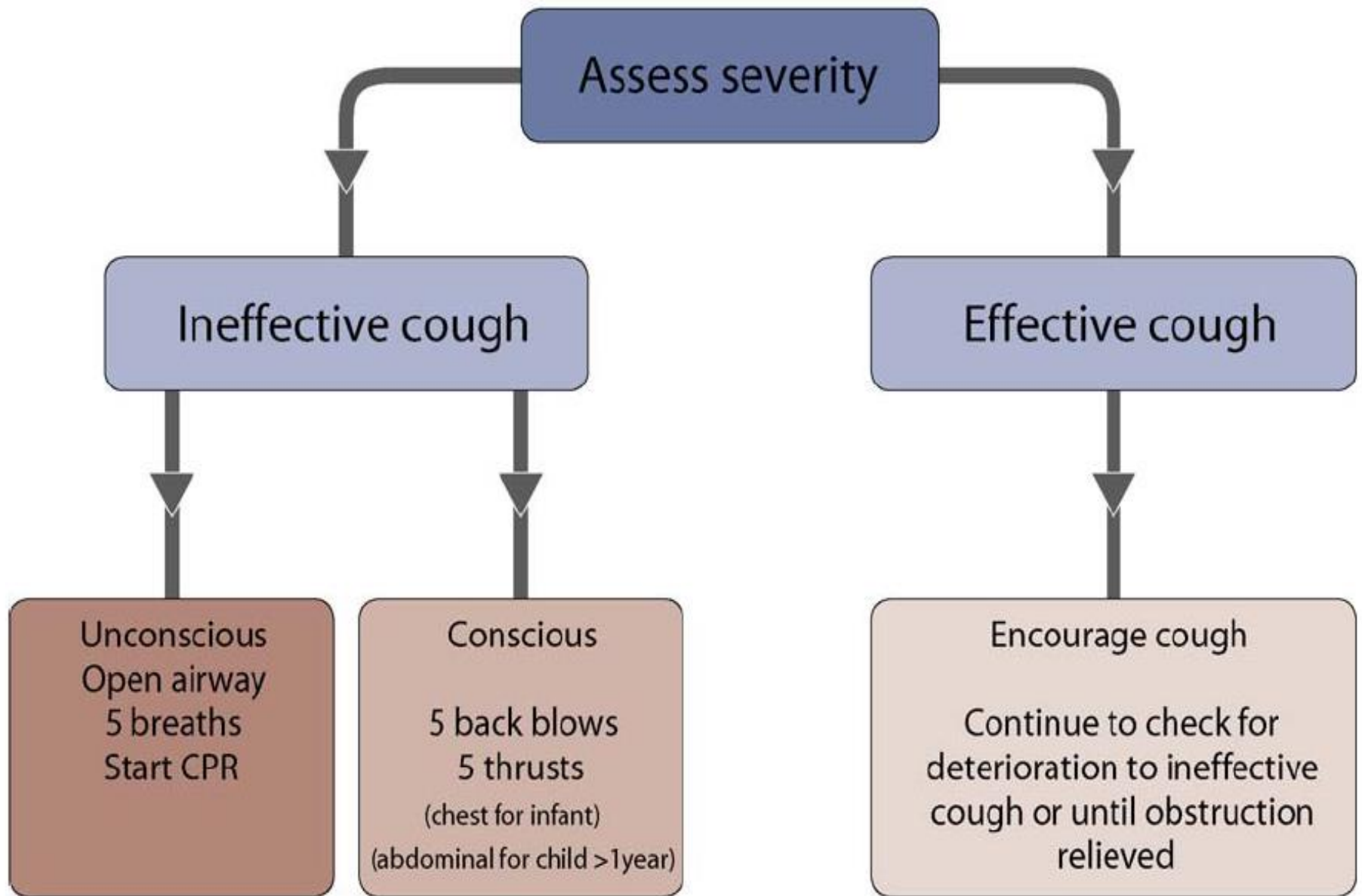
- Aspiraci tuhých látek
- Tekutiny
- Emulze a plynu

Projevy aspirace

- Postižený se náhle chytá za krk a nemůže mluvit. Snaží se nadechnout, slyšíme inspirační stridor.
- Rychlý rozvoj dušnosti, panický strach, nemožnost mluvit, cyanóza, vzestup TK, tachykardie, jugulum a mezižebří vpadávají.
- Pokud se mu neuleví, může postižený zmodrat v obličeji (cyanóza) a žíly v obličeji a na krku se zvýrazňují.
- Při progresi stavu bradykardie až asystolie. Bezvědomí z hypoxie, neslyšné dýchací šelesty.
- Podrážděním hrtanu hrozí laryngospasmus

Paediatric FBAO Treatment

Aspirace

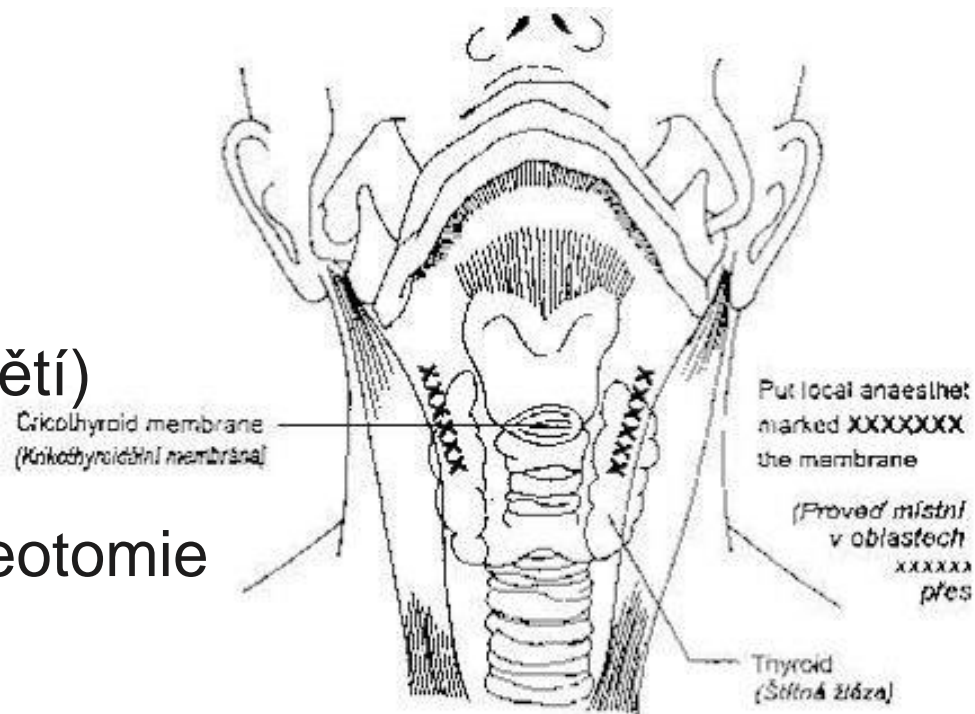
- léčba -

- Podpořit vykašlávání údery mezi lopatky (5x, malé děti možno polohovat hlavičkou dolů)
- Heimlichův manévr (KI: těhotenství, silná obezita, malé děti)
- Manuální vyjmutí (Magillovy kleště)

Aspirace - léčba -

- Šetrné odsátí (u malých dětí)
- Přímá laryngoskopie
- Koniopunkce či minitracheotomie (poslední volba)

- Při obstrukci v oblasti kariny pokus o protlačení tělesa endotracheální kanylou do jednoho bronchu

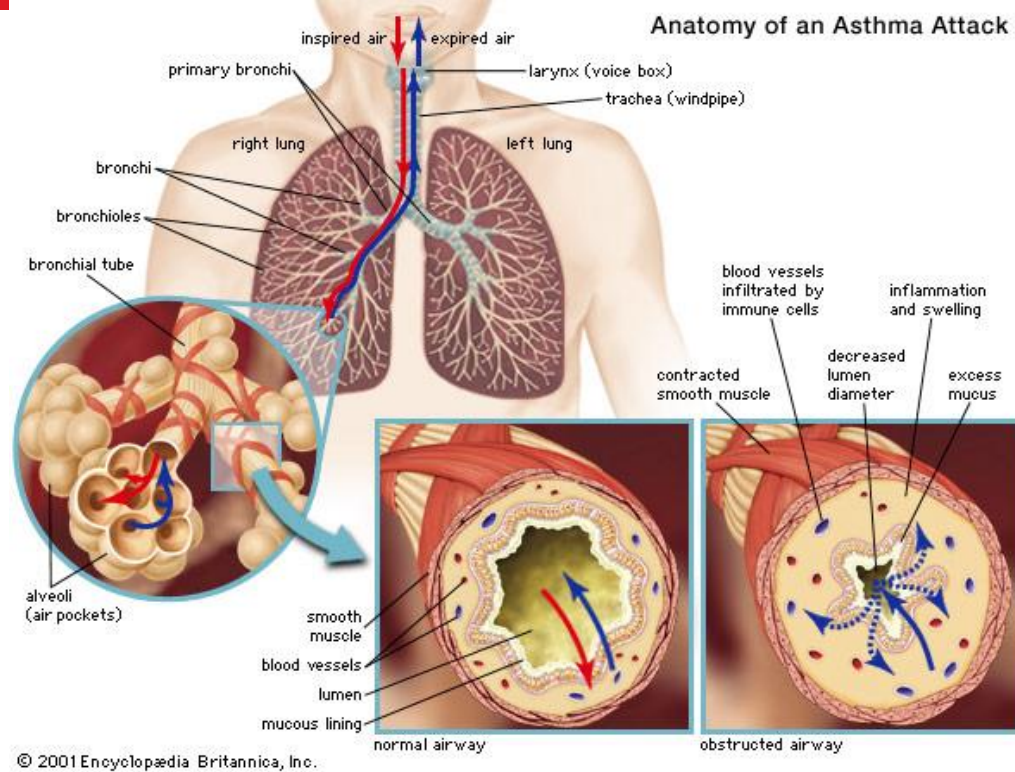
Obrázek 4.10 Chirurgická krikothyroidotomie

Astma

Astma

- Astma se v ČR vyskytuje u 5% populace, z toho až 25% nemocných musí být hospitalizováno.

- Chronické zánětlivé onemocnění dýchacích cest
  - Stabilní fáze nemoci se střídá s epizodami akutních exacerbací
- Zánět peribronchiální tkáně, kontrakce hladké svaloviny, edém sliznice, stáza hlenu

Charakteristika astmatického záchvatu

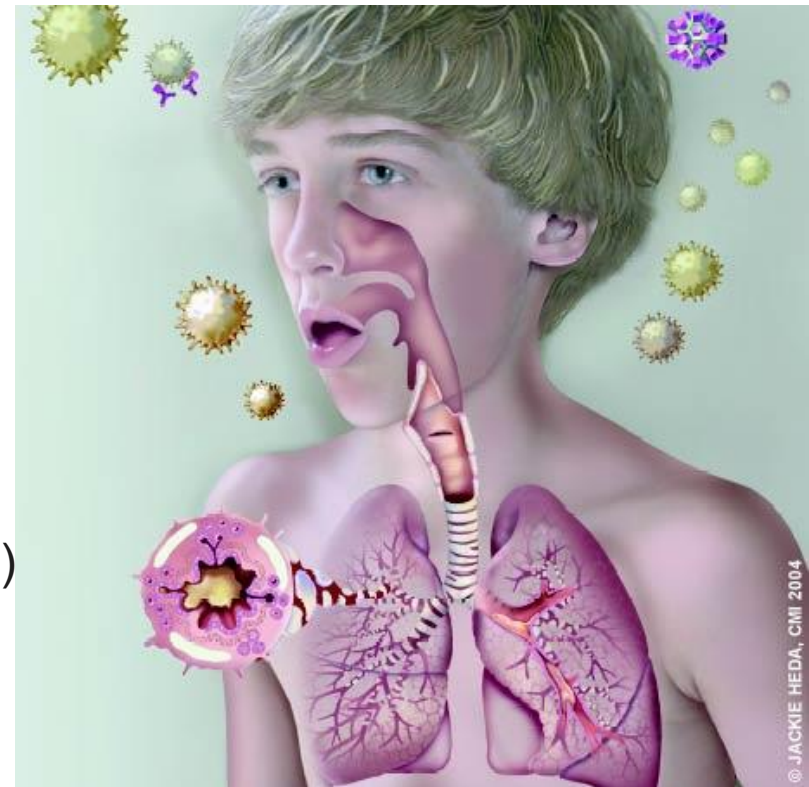
Při exacerbaci vidíme

Narůstající námahovou dušnost, kašel, pískoty, pocity tíhy na hrudníku.

- K těžkým exacerbacím nemoci s nutností péče na JIP dochází vzácně – inhalační kortikosteroidy

Spouštěče astmatického záchvatu:

- Alergie (potraviny, pylové alergenů)
- Infekce (hl. respirační virové infekce)
- Fyzická námaha, emoční stres
- Dráždivé látky (smog, cigaretový kouř..)
- Vliv klimatických změn
- Vedlejší účinek léků (B-blokátory, NSAID)
- Idiopaticky

Astmatický záchvat

Zapojují pomocné výdechové svaly, roste náročnost práce

➤ Bez včasné bronchodilatační léčby dojde k jejich únavě

Obstrukční porucha → kompenzace hyperinflací → prodloužení expira → snížení rychlosti výdechu

- Zvýšení RV, snížení FEV1 (Kritické je snížení FEV1 pod 25%)
- Limitace zvýšeného plicního objemu (čím více rozepjata, tím větší práce k překonání elastického odporu)
- Hyperinflace vede ke zhoršené venózní náplni srdce a snížení srdečního výdeje.

Nejprve při náročné ventilaci → hyperventilace → po vyčerpání nastává hypoventilace → zvětšení mrtvého dechového prostoru → retence CO₂.

Rozvoj

- a) Rychlý (2 – 3 hodiny od kontaktu)
- b) Pozvolný (špatně reaguje na léčbu)

Moderate asthma (středně závažné astma)	Narůstající symptomy PEF > 30-50% nejlepších nebo náležitých hodnot Bez známek akutního těžkého astmatu	
Acute severe asthma (akutní těžké astma)	Jakýkoli z příznaků: PEF 33-50% nejlepších nebo náležitých hodnot DF > 25/min TF > 110/min Neschopnost dokončit větu na jeden nádech	
Life threatening asthma (život ohrožující astma)	Jakýkoli z příznaků u pacienta s těžkým astmatem	
	Klinické příznaky	Hodnoty
	Porucha vědomí	PEF < 33% nejlepších nebo náležitých hodnot
	Vyčerpání	SpO ₂ < 92%
	Arytmie	paO ₂ < 8kPa
	hypotenze	„normální“ paCO ₂ (4,6 – 6,0 kPa)
	Cyanóza	
	Tichý hrudník	
Slabé dechové úsilí		
Near fatal asthma (téměř fatální astma)	Vzrůstající paCO ₂ a/nebo potřeba umělé plicní ventilace se zvýšenými inflačními tlaky	

Léčba astmatického záchvatu

- Pokud lze, léčit ambulantně!
- Uvolnění těsnícího oděvu
- **Kyslík** brýlemi či maskou 40 – 60% (předeheřtý a zvlhčený)
  - cíl SpO₂ 94 – 98%
- Inhalační **β₂ mimetika** (v nebulizaci nebo spacer)
  - Působí do 5ti minut od inhalace; jejich efekt trvá 6 hodin
  - Tři vdechy každých 20 minut. nebo při nebulizačním podávání roztoku pro inhalaci je obvyklá dávka 2,5-5 mg (0,5-1 ml) ve 2,5 ml fyziologického roztoku každých 15-20 minut. (ev. magnezium)
  - Salbutamol (max. jednotlivá dávka 5mg), Fenoterol (do 1mg)
  - Tachykardie, palpitace

Léčba astmatického záchvatu

➤ Kortikosteroidy

- V případě selhání inhalační léčby
- Efekt léčby KS se však projeví až po 4 – 12 hodinách od podání
  - Hydrokortizon (100 – 200mg) nebo Methylprednizolon (min. 40 – 80mg)

➤ Magneziumsulfát

- Inhibice spazmu hladké svaloviny, uvolnění histaminu a acetylcholinu z mastocytů a nervových zakončení dýchacích cest
- Jedna i.v. dávka 2g (u nejtěžších pacientů)
  - Možno jako aditivum do inhalací (např. 1 ml roztoku salbutamolu spolu s 1 – 5 ml magnezia)

➤ Anticholinergikum (ipratropium bromid 0,5mg j.d.)

- Kombinace s β mimetiky
- U nemocných s nedostatečnou odpovědí na léčbu

➤ **Aminofylin**

- Není v rutinně doporučován (jen u refrakterních pacientů)
- Bolus 5 mg/kg během 20min. (nepožili-li v předchozích 12 hod)

➤ **Heliox** – Směs helia s kyslíkem (zatím neprokázán efekt)

➤ **Inhibitory leukotrienů**

- V i.v. formě nejsou v ČR dostupné a není rutinně doporučeno

➤ **Antibiotika**

- jasné známky respiračního infektu (horečka a purulentní expektorace)

➤ **Mukolytika**

- Nejsou doporučena – mohou zhoršit bronchospasmus
  - Vyjíměčně - Acetylcystein

➤ **Doplňková léčba**

- **Ketamin**

- **Adrenalin** (velmi účinný inhalačně)

- i.v. není pro léčbu akutního astmatu doporučován stejně jako terbutalin

UPV u astmatiků

Jako poslední možnost, kde selhala farmakoterapie

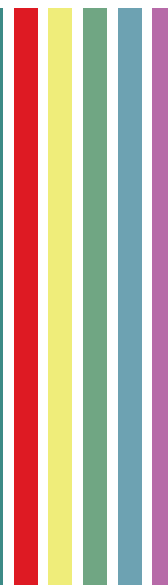
Indikace:

1. Trvající hypoxemie ($p_{aO_2} < 8\text{kPa}$, $SpO_2 < 85\%$ při oxygenoterapii)
2. Narůstající hyperkapnie ($p_{aCO_2} > 6\text{kPa}$)
3. Vyčerpání, porucha vědomí, zástava dýchání
  - Status asthmaticus (nyní život ohrožující astma)

VCV A/CMV – objemově řízená ventilace s konstantním inspiračním průtokem

dechová frekvence	≤ 10 dechů/min
PEEP	iniciálně 2–4 cm H ₂ O (následně úprava v čase podle vlivu na inspirační plató tlak – P_{pl} – a oxygenaci)
dechový objem	6–8 ml/kg (ideální tělesné hmotnosti)
poměr nádech/výdech	1 : 3–1 : 4
F_iO_2	0,6 s postupným snižováním
cíl	udržovat $S_aO_2 > 92\%$, $pH > 7,2–7,3$ při $P_{pl} < 35$ cm H ₂ O a PIP do 50 cm H ₂ O

CHOPN

Charakter CHOPN

- Pomalu postupující a zhoršující se choroba, kterou doprovázejí akutní zhoršování klinického stavu (**akutní exacerbace onemocnění**)
- Obstrukční choroba s limitovaným expiračním průtokem
  - Progresivní limitace proudění vzduchu během výdechu → retence vzduchu v drobných bronchiolách (tzv. air trapping) a rozvíjí se plicní hyperinflace

Akutní exacerbace CHOPN

„Náhlá či pozvolna vzniklá událost vyskytující se kdykoli během stabilního průběhu CHOPN“

- *Vzestup dušnosti, zhoršení kašle, akcentace vykašlávání sputa*

Nejčastěji při:

Akutních produktivních bronchitidách, virózách, pneumoniích, námaze kardiaků, operačních výkonech...

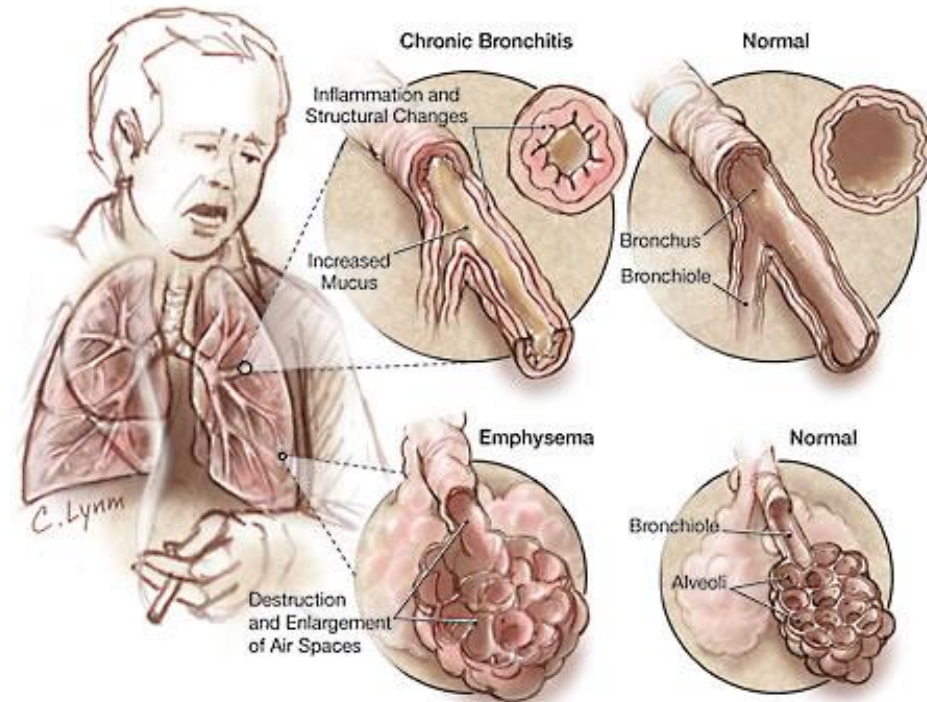
Každá exacerbace spojena s rizikem předčasného úmrtí a následně se na řadu týdnů zhoršuje pacientův stav

Obecné

Na vzniku se podílí

- Plicní emfyzém (destrukce interalveolárních sept)
- Chronická bronchitida (alespoň 3m trvající produktivní kašel 2r po sobě)

Při progresy vede k CHRI a přetížení pravého srdce

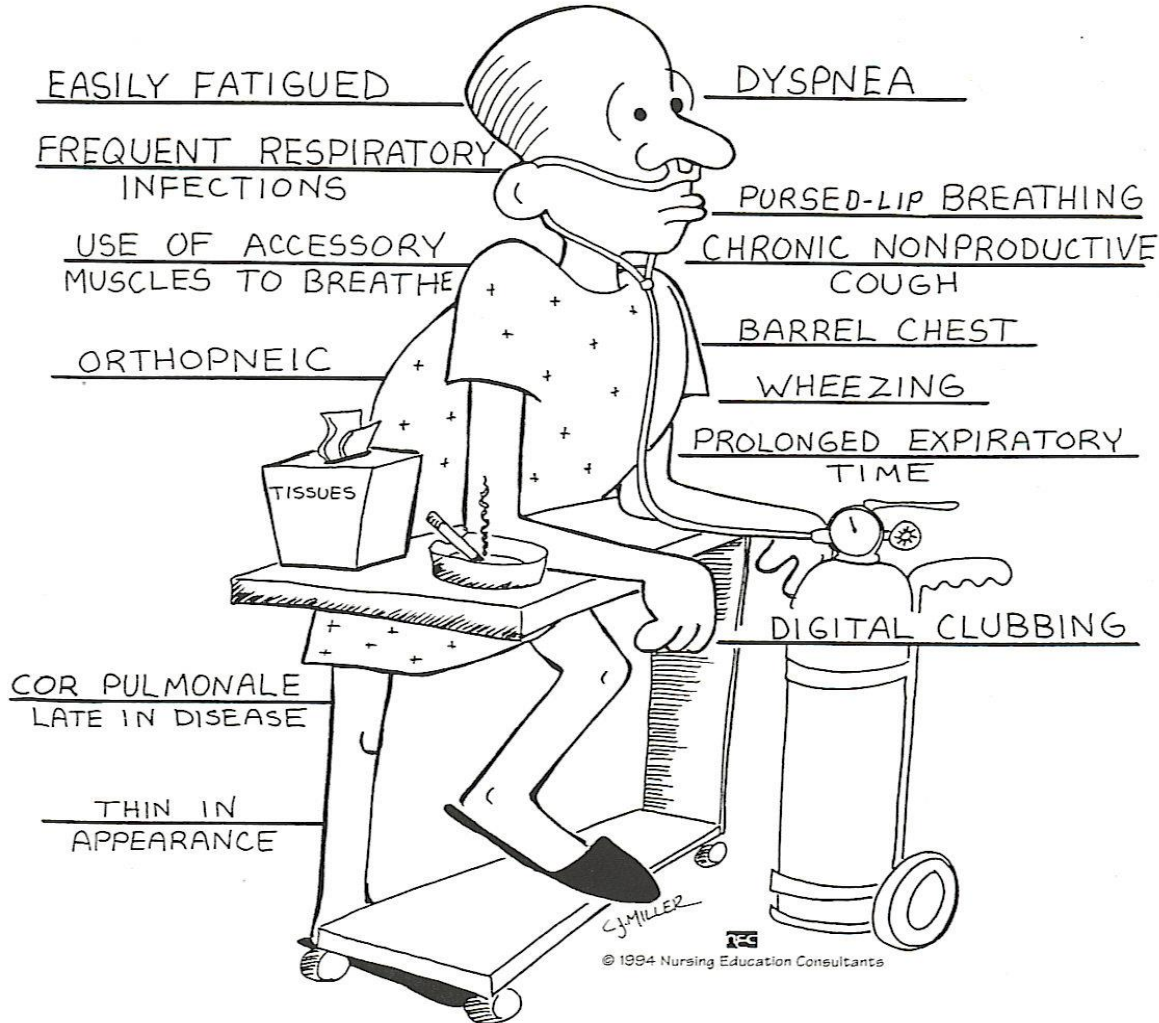

Klinické příznaky

- Zvýraznění pocitu nedostatku vzduchu
- Pocit stísněnosti na hrudníku, hl.výdechové pískání na hrudi
- Zvýšení množství vykašlaného sputa, zvýšení jeho viskozity, změna barvy z čiré na žlutozelenou
- Drobná hemoptýza
- Někdy subfebrilie až febrilie
- Tachykardie, cyanóza, tachypnoe (u respiračního selhávání)
- Otoky DKK, známky městnavé dyspepsie a ↑ náplň krčních žil (při selhávání pravého srdce)
- Únava, deprese, zmatenost, nespavost nebo nevolnost.

COPD

Terapie CHOPN (exacerbace)

- O_2 – začínáme na průtoku 1-3 l/min, cílem je SpO₂ okolo 90-93 %
  - Obličejovou maskou (ohřátý, zvlhčený)
- **Bronchodilatancia** (SABA – short acting beta2 agonists)
  - Opakovaně (po 1-2 hod)
  - Kombinujeme beta2mimetika s ipratropiem (spacer, nebulizace)
- **Kortikoidy?**
  - Metylprednizolon 40-80mg, později p.o.
- **Methylxantiny**
  - Aminofylin 240 mg na 8-12 hodin s kontrolou sérové hladiny a úpravou dávky

Terapie CHOPN (exacerbace)

➤ ATB

- U nemocných s purulentním sputem, s laboratorními známkami infekce

➤ Dostatečná hydratace

➤ MgSO₄

➤ Non invasive ventilation support (NIVS)

➤ Invasive ventilation support (IVS)

Léčba exacerbace CHOPN

- Vhodná péče v **nemocnici s** možností **UPV**
- **UPV** volit jako poslední možnost (výrazně znesnadňuje návrat do normálního života)
  - Vhodnější alternativy **NIV**
- Cílem je dosáhnout alespoň SaO_2 na 90%, paO_2 na 8kPa, bez retence $PaCO_2$

- tlakově limitovaný režim (např. PC A/CMV, BIPAP)
- dechový objem cca 6–8 ml/kg
- dechová frekvence 10/min, postupné zvyšování (viz cíle ventilační terapie)
- doba inspiria 1,2 s, dále podle hodnot $PEEP_i$ a inspiračních tlaků
- inspirační frakce O_2 s cílem S_aO_2 v rozmezí 90–95 %
- výchozí $PEEP$ 3–5 cm H_2O s následnou optimalizací

Edém plic

Edém plic

Sekvestrace tekutiny mimo plicní cévní řečiště
(intersticiálně či intraalveolárně)

	Levostranné srdeční selhávání
Kardiální plicní edém	Akutní koronární syndrom, myokarditida, kardiomyopatie, mitrální stenóza, hypertenzní krize, objemové přetížení (hydrostatický tlak v kapiláře překročí onkotický tlak bílkovin)
Nekardiální plicní edém	Příčina mimo srdce ARDS, šoková plíce, inhalační trauma

Kardiální

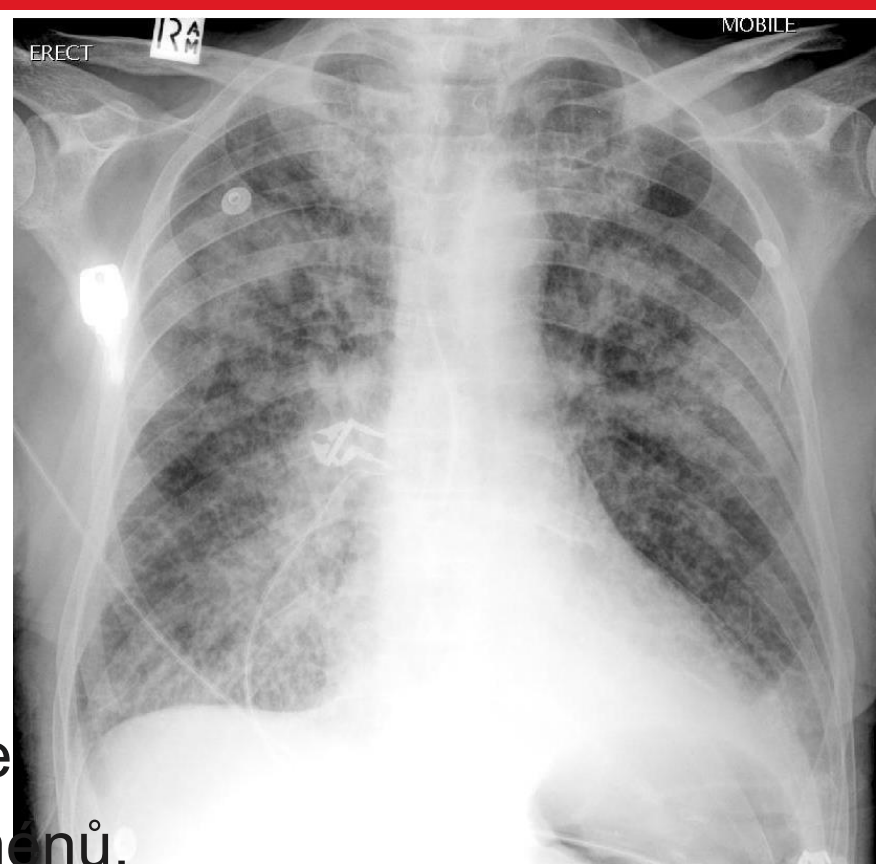
- Starší, nebo mladí se srdeční vadou
- Vznik v klidu nebo po zátěži
- Srdeční onemocnění, HT
- Ortopnoe, kašel, zpěněné sputum, úzkost
- TK spíše vysoký, nízký špatná známka
- Tachykardie
- Zvětšené srdce, cval, arytmie
- Auskultačně záplava vlhkých chropů
- Chladná kůže

Nekardiální

- Na věku nezáleží
- Vznik spolu s jiným onemocněním
- Známé vyvolávající onemocnění
- Rychlé, pomalé (dle noxy)
- TK různý, Hypotenze špatná známka
- Tachykardie
- Srdce nezvětšené
- Tachypnoe, zhoršování auskultačního nálezu
- Kůže teplá

Příznaky

- Úzkostný stav
- Dušnost, tachypnoe, ortopnoe, zapojení pomocných dýchacích svalů
- Expektorace zpěněného sputa
- Při progresi stavu cyanóza, bledost, studený pot, tachykardie
- Poslechově nálezy vlhkých fenoménů, v těžkém stavu i distančních
- Asthma cardiale – dušnost způsobená selháním srdce
  - Spíše v noci – zvýšený přítok do plic v leže, zvýšený tonus vagu ve spánku
- *Astma mixtum – u pac. současně trpících ventilační i srdeční nedostatečností*

Edém plic – léčba I.

- Zklidnění nemocného! Zajištění transportu.
- Poloha vsedě, spuštěné dolní končetiny
  - Možné využít i turnikety na končetiny
    - Polomaskou nebo použít masku s PEEP ventilem, cíl SpO₂ > 90%, v PNP i na UP lze s výhodou využít metodu NIV.
- Zajištění i.v.
  - **Diuretika** (furosemid min. 40 – 80mg; max. 100mg)
  - **Morfin** 2,5 – 5 – 10mg pomalu i.v. (snižuje úzkost, tlumí aktivitu dechového centra, snižuje preload utlumením aktivity sympatiku) nebo jiný opioid

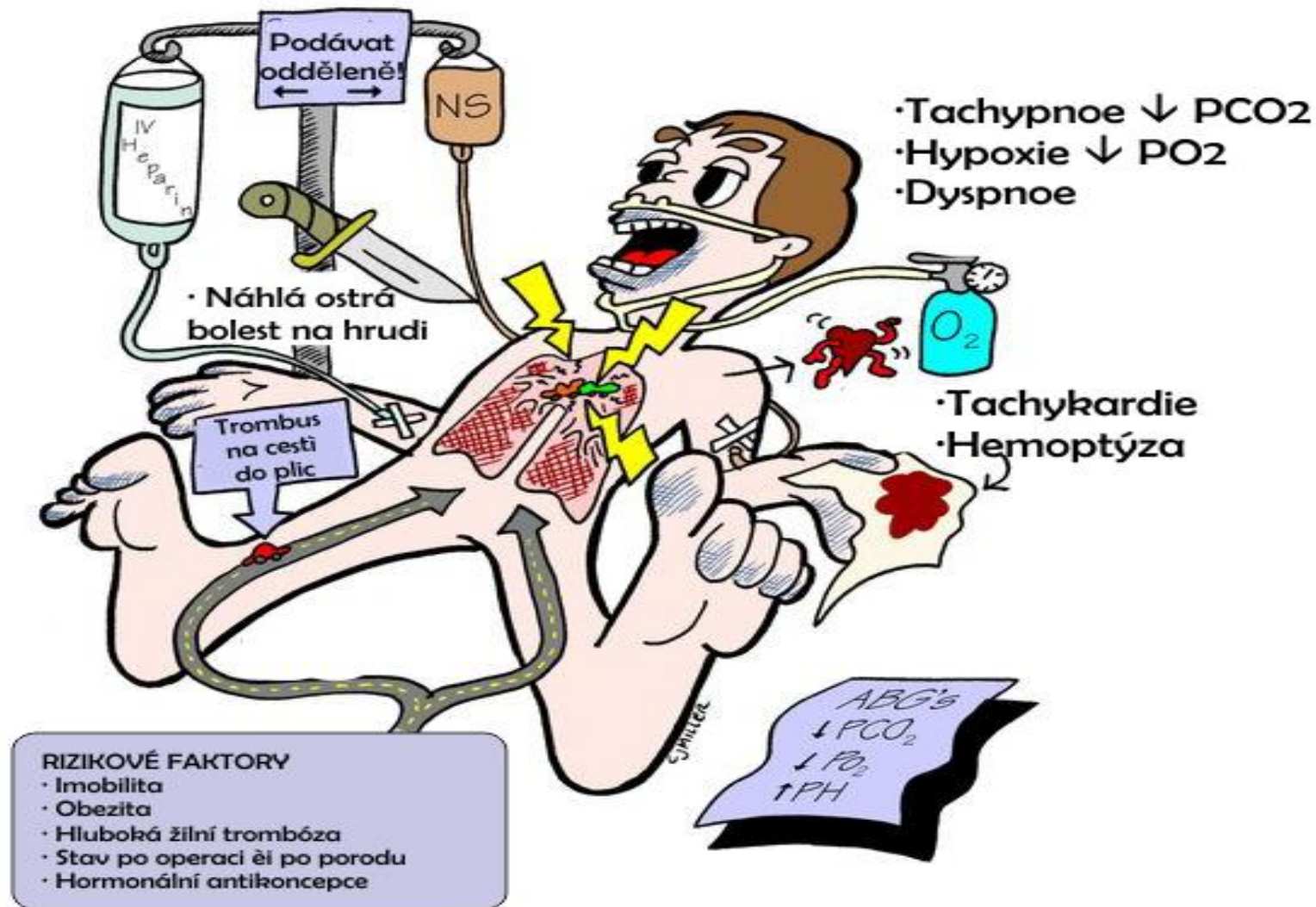
Poloha v polosedě, Nekrvavá venepunkce – turniket na 3 končetiny (tep zachován, střídání)

Edém plic – léčba II.

- Hypertenze – isosorbiddinitrat 10mg
    - Snižují preload i afterload (jasná indikace u hypertenze), zlepšení ischemie myokardu, 2x vstřík po jazyk, na UP kontinuální podávání lineárním dávkovačem
  - Aminophylin – při bronchospasmu 5 – 6 mg/kg
- Kortikoidy u nekardiogenního edému*
- Vasopresory, inotropika
    - Při hypotenzi pod 85 mmHg nebo známkách kardiogenního šoku.
    - Volba: dobutamin 2,5 mikrog/kg/min.
    - Cíl TKsys 100 – 110 mmHg

**Intubace (transport) vždy
v polosedě, při položení
pacienta na záda hrozí
zástava oběhu!!!**

PLICNÍ EMBOLIE

Definice Plicní embolie

Obstrukce různě velké části plicního arteriálního řečiště krevní sraženinou

- Masivní PE postihuje více než 50% průřezu plicního řečiště.
- U 90% je zdrojem embolu akutní žilní trombóza DKK

Klinická definice:

- Náhle vznikající klidová dušnost s centrální cyanózou, příznaky selhávání pravé komory – pokles srdečního výdeje až k obrazu kardiogenního šoku

Zdroj plicní embolie

- Trombóza DKK, uvolnění při zvýšení TK
- Tuk (zlomeniny)
- Vzduch ($> 0,5\text{ml/kg}$, letální 3 – 5 ml/kg)

Často u dlouhodobě ležících, maligní onemocnění

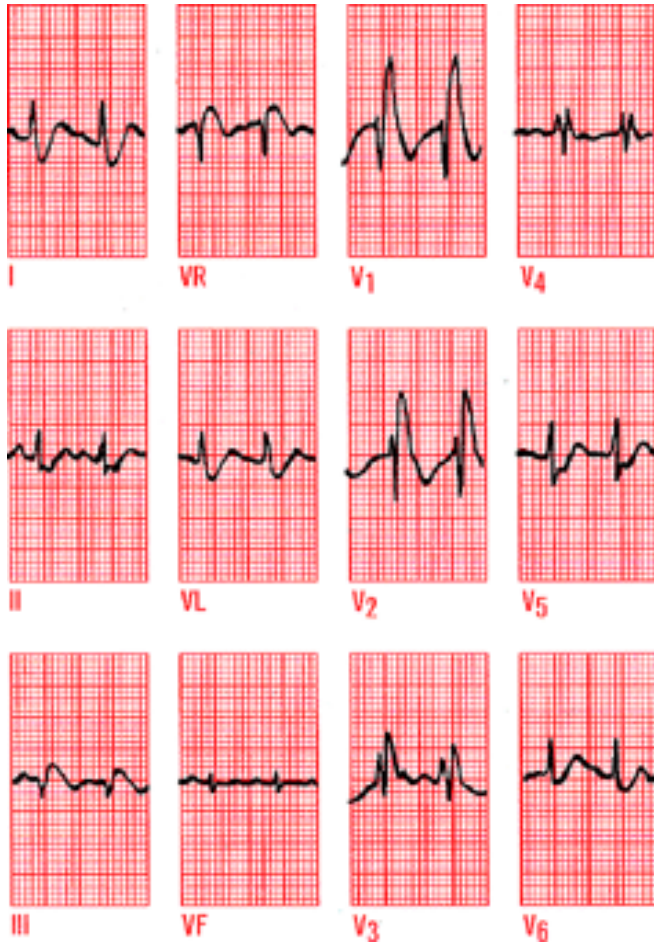

Dle rozsahu uzávěru od asymptomatického průběhu až po okamžitou smrt (10% umírá do hodiny)

Příznaky plicní embolie

- ✓ Náhlá dušnost, tachypnoe, tachykardie, suchý dráždivý kašel, tlak na hrudi
- ✓ Retrosternální bolest (i mezi lopatkami nebo v boku s vyzařováním do ramene) – závislost na dýchání
- ✓ Tachykardie, dušnost, schvácenost
- ✓ Může být hypoxie, cyanóza, mramorovaný vzhled, pokles SaO₂, hypokapnie, zvýšená náplň krčních žil
- ✓ Často náhle vzniklá nebo zhoršená dušnost, bolest na hrudi a synkopa
- ✓ Přítomnost šoku

EKG známky plicní embolie

- P pulmonale
- Q převládá ve III.
- S převládá v I.
- neg. T ve III., aVF, V1 – V3
- FiS
- AVB
- RBBB

Plicní embolie – diagnostika

- ✓ **CT angiografie plic**, RTG (vymizení plicní kresby, atelectaza, vyloučení jiné příčiny)
- ✓ **EKG** (P pulmonale, S převládá v I.svodu, Q ve III., negativní T ve III., aVF, V1-V3)
- ✓ **Laboratoř** (KO, aPTT, PT, AT, ABR, TrpI, BNP, D-dimery >0,5mg/l)
- ✓ **Šelest myšlení mlýnského kola** (míšení krve se vzduchem, vzduchová embolie)
- ✓ **Posouzení pravděpodobnosti** D-dimery, echokardiografie a CT angiografie (event.plicní scintigrafie, možno u alergií na kontrastní látku)

Terapie plicní embolie

Nesnadná diagnostika, symptomatická léčba

- **O₂**, při nelepšení nutná **OTI** k lepší oxygenaci organismu
- **Sedace** (př. diazepam 5mg), aminofylin, HCT 200mg
- **Heparin** 5000-10000j i.v. (80 – 100 IU/kg)
  - není-li alespoň ASA
- *Prekordiální úder může rozbít trombus a posunout periferněji?*
- Podpora oběhu NRA, Adr
- V nemocnici, v kritickém stavu, při potvrzení
  - *Streptokináza až 750tis.j. i.v. ?*
- **rt-PA actilyse** 100mg během 2h /10+90/
- Při zástavě oběhu na podkladě embolizace
  - KPR (nepříznivá prognóza)
  - Odsátí vzduchu z CVK?

Pneumotorax

Pneumotorax

➤ Def.:

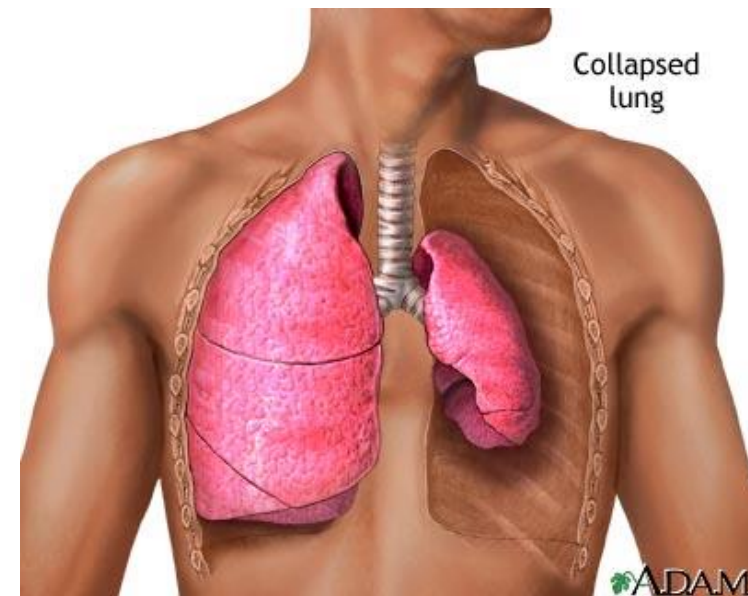
- Nahromadění vzduchu či jiného plynu v pleurální dutině.

➤ Vznik:

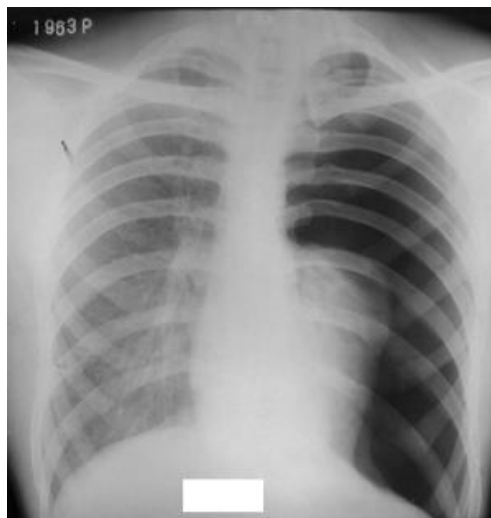
1. Spontánní
2. Trauma
3. Iatrogenní

(ruptura plicní buly nebo cysty)

(nejč. po punkci centrální žíly)

Klasifikace

➤ **Zavřený**

- Po inzultu se kanál zavírá, nekomunikuje s okolím, objem vzduchu je konstantní, vzduch se postupně vstřebává

➤ **Otevřený**

- Přetrvává patologická komunikace s okolím, plíce totálně kolabuje
- Paradoxní dýchání – smršťování zdravé plíce při nádechu a rozepnutí při výdechu

➤ **Tenzní (Záklopkový, ventilový, přetlakový)**

- do pohrudniční dutiny volně vniká vzduch při každém nádechu a zůstává zde bez možnosti úniku → v dutině roste tlak → tlačí na mediastinum, které postupně více a více komprimuje druhou plíci.

Klinika

- Náhle vzniklá nebo výrazně zhoršená dušnost
- Zvýšení dechové frekvence, zapojování pomocného dechového svalstva, úzkost, tachykardie
- Někdy též suchý dráždivý kašel a bolesti v oblasti ramene (vleže vymizí).

➤ Diagnostika

- **Pohled** - omezení pohyblivosti hrudní stěny nad postiženou stranou
- **Poklep** - při větším PNO bubínkový poklep
- **Poslech** - výrazné oslabené nebo chybějící dýchání na post. straně
- **RTG** - typicky obraz chybějící plicní tkáně s ostrou konturou kolabované plíce

Pneumotorax – léčba

Přiložení **poloprodyšného obvazu** (zamezuje vstupu vzduchu z vnějšku ránou při inspiriu – jednocestná chlopeň), není-li dostupný igelit, je nutno vystačit s takto přilepeným navlhčeným krytím

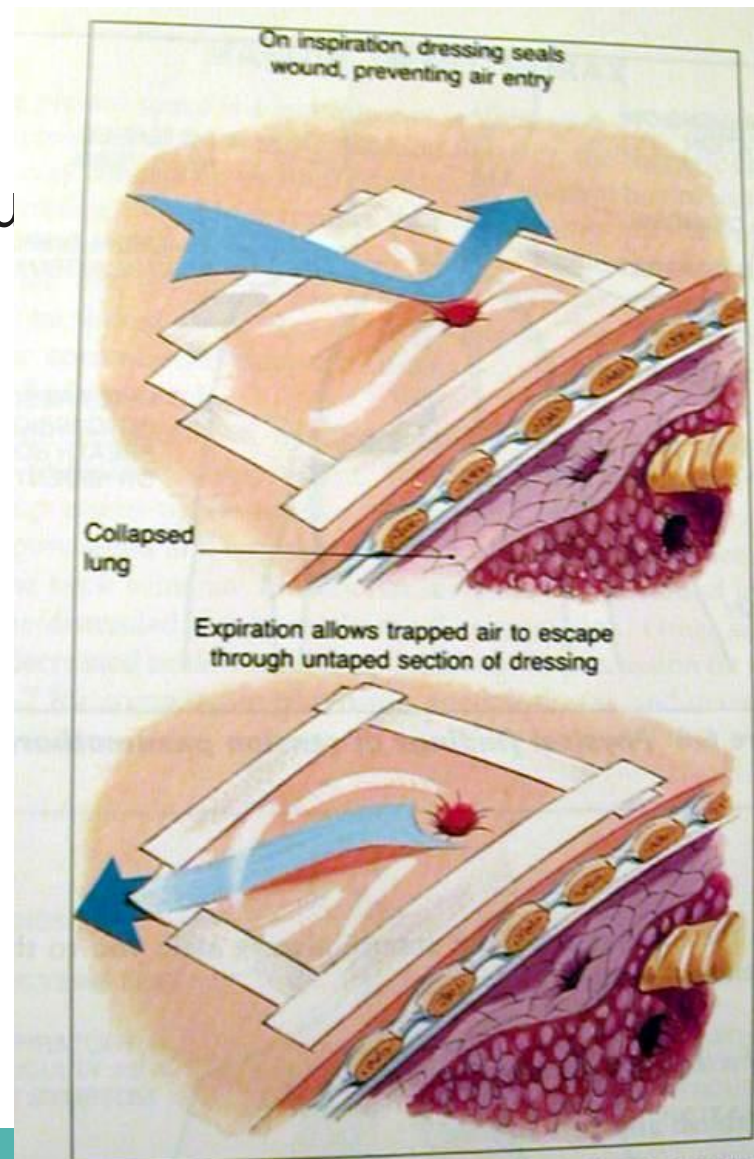
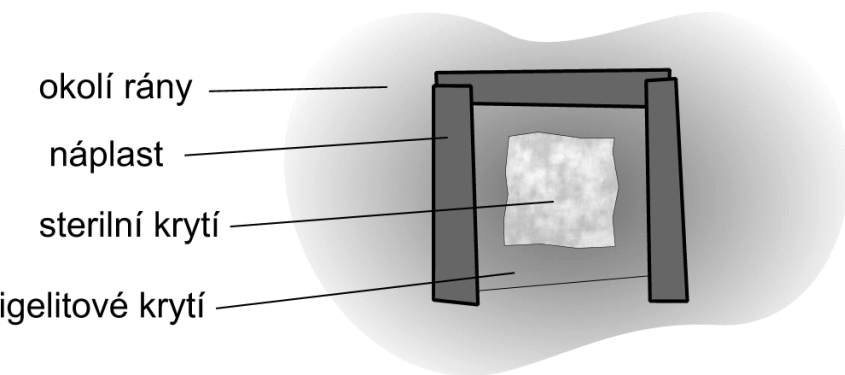

Figure 6-5 Treatment of sucking chest wound.

PŘÍZNAKY TENZNÍHO PNO:

- ✓ BOLEST HRUDNÍKU
- ✓ RESPIRAČNÍ TÍSEŇ
- ✓ TACHYKARDIE
- ✓ HYPOTENZE
- ✓ DEVIACE TRACHEY SMĚREM KE ZDRAVÉ STRANĚ
- ✓ ABSENCE DÝCHACÍCH FENOMÉNU
- ✓ ELEVACE HEMITHORAXU, BEZ DÝCHACÍCH POHYBŮ
- ✓ ROZŠÍŘENÁ NÁPLŇ KRČNÍCH ŽIL
- ✓ CYANÓZA

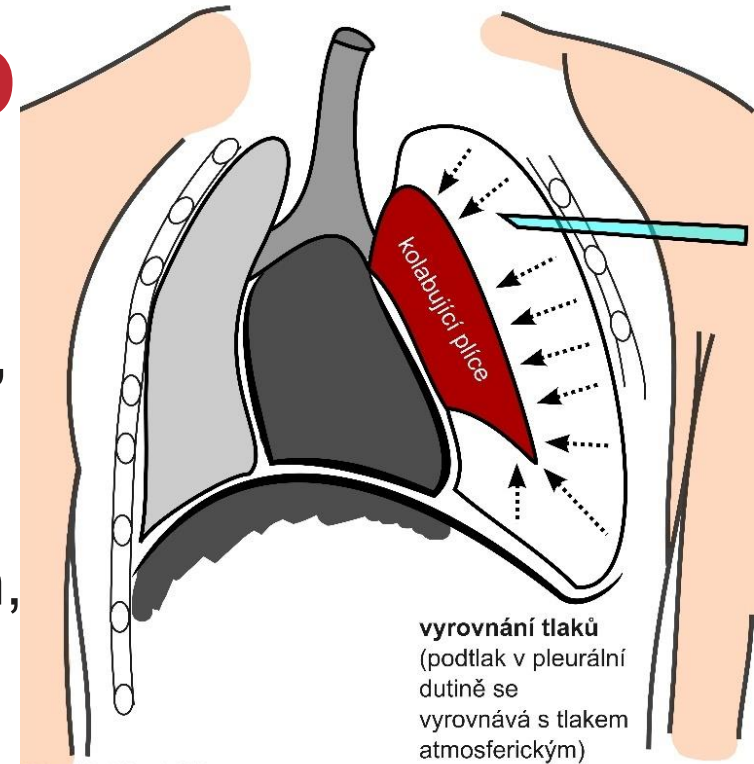
**Tenzní PNO je klinická
diagnóza!!**

*Léčit tenzní PNO na
základě RTG nebo CT
může být pozdě.*

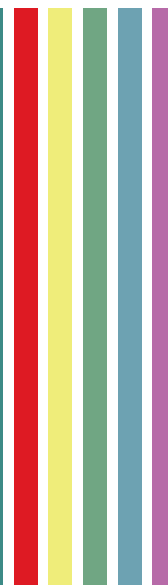
Terapie tenzního PNO

- **Okamžitá dekomprese**
- Punkce se provádí ve **2. mezižebří**, ve střední klavikulární čáře na postižené straně hrudníku
- Je-li punkce úspěšná, uniká vzduch, zlepšují se oběhové parametry, zlepšuje se poslechový nález
  - *(studie: jehla 5 cm dosáhne pleurálního prostoru > 50%, jehla 8 cm dosáhne pleurálního prostoru > 90%).*
- Jednorázová punkce (s krytím) převede tenzní pneumothorax na zavřený.
- *Další možností je ponechat drén v ráně a napojit Heimlichovu chlopeň*

Překročil Petr Menzel, 2011.

Tonutí

Tonutí

- ❑ Častá příčina úmrtí u mladých osob a dětí
- ❑ Postihuje většinou neplavce nebo vyčerpané plavce, horolezce (v komínech při náhlé průtrži mračen), spojení s poraněním při převrženém člunu
- ❑ Respirační insuficience vyvolaná asfyxií při neprůchodnosti dýchacích cest s následným těžkým postižením funkce plic
- ❑ Často kombinované s dalším postižením
  - ❑ Podchlazení, poranění páteře, otrava, aspirace, opaření

Patofyziologie

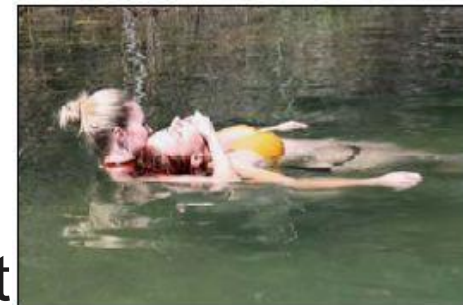

- Panika a boj → laryngospasmus a apnoe → hluboké a nepravidelné vdechy → aspirace zvratků a vody → Těžká hypoxemie → terminální apnoe
  - 10% suché topení
- Ireverzibilní poškození mozkových buněk za 3–5 min.
- Vyplavení katecholaminů → iniciální tachykardie, hypertenze, arytmie.
- Potopení obličeje → centralizace krevního oběhu se sníženou perfuzí kůže a GIT („**diving reflex**“)
- Polykání vody → hypovolemie a iontové změny v séru.
  - **Mořská vody** ($\uparrow\text{Na}$) → nasávání tekutin do plic a GIT → hypovolemie
  - **Sladká voda** → příznaky "otravy vodou" → hyponatremie a hemodiluce → hemolýza → hyperkalémií a hemoglobinurií → ARF

Patofyziologie II.

- Aspirace vody → poškození surfaktantu a pneumocytů
  - Závažná aspirace → inaktivace surfaktantu s kolapsem alveolů, atelaktázami → zvýšení intrapulmonálních zkratů, snížením plicní compliance → vzestup resistance malých DC a ventilačně/perfuzního nepoměru s výslednou hypoxémií → ARDS
- Primární plicní infekce – přímá souvislost s aspirací
- Sekundární infekce – v souvislosti s ETI intubací a UPV
- Hypotermie
  - Kožní teplota $< 35^{\circ}\text{C}$ provází každé tonutí dětí ($\uparrow$ tělesný povrch a $\downarrow$ izolační vrstva tuku)
  - KPR a iniciální zahřívání dalšímu → poklesu kožní teploty (návrat chladné krve z končetin) → maligní arytmie či tzv. Rewarming shock (hypotenze, MAC a známky tkáňové ischemie)
  - Úpravy neurologických funkcí po prolongovaném ponoření v ledové vodě

Tonutí – léčba

- **TPP** – záchranu tonoucího by měl provádět jen vyškolený nebo velmi dobrý plavec - vysoké riziko utonutí!
- Není-li možno využít lodky, kruhu, bójky, provazu, hole..., lépe plavat blíže a k tonoucímu se přiblížit až upadne do bezvědomí

Neriskovat vlastní život!

- **KPR bez vylévání vody z plic** (vyteče sama), ETI, odsátí, umělá ventilace, monitorování, příp. podání diuretik
Změny vnitřního prostředí (hyperkalemie) – rezistentní FiKo.

Zásady terapie

1. Záchrana oběti tonutí, zajištění dýchacích cest, KPR
  2. Teplo, sucho, transport do nemocnice, zajištění žilního vstupu,
  3. Oxygenoterapie, OTI, přetlaková ventilace s pozitivním PEEP
  4. Léčba edému mozku (elevace horní části těla, hyperventilace)
  5. NG sonda – napolykání tekutiny s rizikem aspirace,
  6. Vyloučit případná poranění CNS a míchy (skoky do vody),
  7. Monitoring EKG k časně detekci maligních arytmií
- Min. 6–12 hod. hospitalizace k observaci a monitorování vitálních fcí při každém signifikantním průkazu topení
- *Riziko opožděné respirační dekompenzace, Tzv. syndrom sekundárního topení*

Oběšení

Definice

- **Rdoušení** – smáčknutím krku rukou nebo oběma rukama
- **Škrčení** – smáčknutím krku škrtidlem nebo jiným předmětem
- **Věšení** – vyvoláno tlakem škrtidla utaženým kolem krku pasivně hmotností celého těla nebo jeho části
- **Příčiny**
  - Vraždy zardoušením postihují novorozence a kojence, výjimečně starší
  - Nešťastné náhody při hře, zachycení, nehody
  - Sebevraždy

Oběšení

Využívá gravitace těla a smyčky k stažení anatomických struktur krku a šíje:

- Cév – především karotid
- Dýchacích cest – průdušnice
- Horní části krční páteře a míchy

Většinou se používá v sebevražedném úmyslu, muži převažují nad ženami

- **Kompletní**

Působení celé hmotnosti těla - dolní končetiny nejsou v dotyku s podložkou

- **Nekompletní**

Krátkodobé působení hmotnosti těla u pololežícího dospělého

Oběšení

- ❑ Úzká smyčka z pevného materiálu a trhové zapůsobení celkové váhy těla způsobují rychle nastupující závažná poranění důležitých struktur

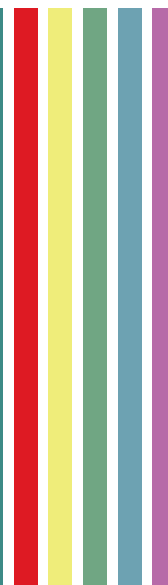
Obraz škrčení → porucha vědomí až bezvědomí → bledost, cyanóza → zástava dechu a oběhu

- ❑ Strangulační rýha na krku
  - **Zlomenina štítné chrupavky, jazylky**
  - Těžké **poškození hrtanu** i průdušnice.
  - Zhmoždění anebo **příčné přerušeni krční míchy** (TML).

Oběšení

- **Bezpečné odříznutí** – pozor na pád postiženého z výše na zem
- Šetrná manipulace s **krční páteří**
- Uložit postiženého na záda na rovnou tvrdou podložku a zhodnocení vit. fcí
- Přivolat pomoc, zahájit KPR
- V nemocnici došetření **poranění hrtanu a míchy, krční límec** do vyloučení poranění c-páteře

Inhalační trauma

Inhalační trauma

- Při popálení obličeje, vykašlávání tmavého sputa, stridoru, inhalace par kouře nad 150 st. C
- Nebezpečí rozvoje obstrukce a nekardiálního plicního edému, otok vrcholí po 24 hod., ale útlak hrtanu může nastoupit během desítek minut.
- Útlak může být i z vnějšku (cirkulární popáleniny) → **nářezy zig-zag**
- Oxygenace, žilní vstup, analgezie, Inhalační kortikoidy (auxiloson 5vdechů po 10min), ETI event. Koniotomie
- UPV s PEEP ke snížení hyperemie popálené tkáně

Psychogenní dušnost

Psychogenní dušnost

- Hyperventilační tetanie, hyperventilační hypokapnie...
- Všechny věkové kategorie i obě pohlaví
- Typicky – mladá žena, gracilní konstituce, trpící úzkostí, nespavostí, přehnaným pocitem zodpovědnosti
- **Spouštěč** – stres v zaměstnání, os.život, těžká nemoc v rodině...
- Subjektivně je **vnímán** jako bezprostřední **ohrožení života** (nebagatelizovat)

Postup

- Úzkostný vzhled, hyperventilace, pocit brnění prstů (až křeč rukou – porodnická ruka) z hypokalcémie, pocit bušení srdce, tachykardie
- Pečlivé vyšetření, zklidnění pacienta
- Vyloučení jiné příčiny
- Vhodné sedativum – Diazepam, Midazolam
- Dýchání do igelitového pytlíku je funkční, ale ne každý jej toleruje a pac. jej často nepovažují za adekvátní k jejich stavu (můžeme podat polomasku bez kyslíku)

Umělá plicní ventilace

Typy

- ❑ Ventilace pozitivním přetlakem
- ❑ Ventilace negativním přetlakem (železná plíce)
- ❑ Trysková ventilace
- ❑ Oscilační ventilace (neonatologie)

Cíle

- ✓ Zvládnutí hypoxemie
- ✓ Zvládnutí RAC
- ✓ Zvládnutí dechové tísně
- ✓ Snížení únavy dýchacího svalstva
- ✓ Snížení systémové nebo myokardiální kyslíkové spotřeby
- ✓ Snížení nitrolebního tlaku
- ✓ Stabilizace hrudní stěny

Ventilační režimy

- ❑ Plná ventilační podpora vs částečná (PSV)
- ❑ Synchronní (trigger) režimy vs asynchronní
- ❑ Režimy s nastavenou velikostí objemu (CMV, A/CMV, SIMV) vs režimi s variabilní velikostí objemu (PCV, SIMV PC, PSV)
- ❑ Hybridní režimy (PRVC, PAV, ASV)
- ❑ V PNP se používají oproti nemocnicím jednoduché snadno nastavitelné přístroje

**Děkuji za
pozornost...**